

FURTUL MERELOR DE AUR- DE LA IDUN LA SFÂNTA DUMINICĂ

Alexandra GRUIAN

In search of the Golden Apple - from Sfânta Duminică to Idun

The Golden Apple is a recurring theme in world cultures, be it mythology, tales or modern traditions. Stolen by Zmei, giants or magical birds, it is a symbol of immortality in Scandinavian mythology, an attribute of science, magic and revelation for the Celts. The Golden Apple is considered "the world egg", a symbol of origin, but it is also the forbidden fruit of temptation, sin and knowledge. The apple tree is, above all, a tree from the other world, requiring constant care and protection.

The kings from Romanian tales crave their fruit, though the tree is in their own orchard. Like the Norse Gods that, in the absence of Idun, cannot reap the fruit of immortality. Perhaps the kings from the Romanian tale lack a mediator between the magical tree and this world. The heroes have to search for this liaison into the underground, the world of the Zmei/Giants (Prâslea the Brave and the Golden Apples, Petre Ispirescu), or into the sky, in the garden of Sfânta Duminică, where Mândra Lumii (The Fairest of the World) – hypostasis of the Saint – waits in her golden cradle (Bulimandă și Mândra Lumii, Simion Florea Marian).

In an attempt to reconstruct a Romanian Pantheon, this paper will follow the footsteps of the keepers of immortality, embodied in the heroine of the Romanian tales. I will compare them with established Goddesses in other mythologies of the world, from the Garden of the Hesperides, to Sfânta Duminică and Idun.

With the belief that the tales are myths descended in the profane world, we credit them as the best keepers of a Pantheon of unnamed, local gods.

Incursiuni în imaginar

Keywords: Golden Apples; comparative mythology; the Goddesses of immortality; foods that provide immortality

Merele de aur, temă foarte des întâlnită în culturile lumii, sunt un simbol al imortalității la nordici, al științei, magiei și revelației pentru celți. Mărul este, mai presus de toate, un pom din cealaltă lume care necesită constantă grijă și protecție. Împărații din basmele românești tânjesc după fructele lor, deși se află în propria lor livadă, asemenea zeilor nordici care, în lipsa lui Idun, nu pot culege fructele nemuririi. În engleza veche „æppel” denumea fructele în general, la fel ca „ap(a)laz” în proto-germană. La sfârșitul secolului al 17-lea, în limba engleză forma „æppel” continuă să denumească orice fruct, cu excepția fructelor de pădure, dar incluzând nucile¹.

Să nu trecem cu vederea nici asemănarea dintre forma „malus, mala, malum” (lat.), adjectiv, cu sensul de „rău” și „mālus, mali” (lat.) provenind din grecescul μάλον (mālon) ce înseamnă copac sau fruct. Se produce astfel o suprapunere de sensuri între „rău” și „măr”, acesta din urma devenind fructul discordiei. În latina „malus, mali” denumește și catargul unei corăbii, prăjina sau stâlpul², sinonime cu osia lumii. Acest al treilea sens întărește simbolistica ascensională a mărului - fie că e vorba de ascensiunea prin cunoaștere, ca forma de atingere a unor noi praguri sau de ruperea de nivel și trecerea în alt stadiu al existenței sau în altă lume. În mitologia greacă merele de aur sunt cele care declanșează, indirect, războiul troian. Pentru că nu a fost invitată

¹ ”In Middle English and as late as 17c., it was a generic term for all fruit other than berries but including nuts (such as Old English fingeræppla "dates," literally "finger-apples;" Middle English æppel of paradis "banana," c. 1400).” http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=Apple, accesat in data de 15.09.2016.

² <http://www.limbalatina.ro/dictionar.php?cuvant=malus&limba=lat>, accesat accesat in data de 09.09.2016.

Mit, muzică, ritual.

Abordări din perspectiva literaturii comparate

la nunta dintre Peleus și Thetis, Eris, zeița discordiei, aruncă în mijlocul nunții un măr de aur cu inscripția *Καλλιστη* (Kalliste sau uneori Kallisti, „Pentru cea mai frumoasă”). Hera, Athena și Aphrodita își revendică fiecare dintre ele mărul. Paris din Troia este cel care trebuie să decidă cui îi se cuvine. Afrodita îi promite cea mai frumoasă femeie din lume, pe Elena din Troia și astfel câștigă mărul. Dar fapta sa va provoca războiul troian. Tot în legătură cu nunta, deci cu fertilitatea, reapar merele de aur la romani, acestea fiind cadoul de nuntă al Gaiei pentru Hera și Zeus, simbol al fecundității, al iubirii și fericirii. Plantate de către Hera în grădina zeilor, au fost date în grija Hesperidelor, cele care devin incarnare a darului merelor, păzitoarele imortalității¹. Dar adevărata „stăpână” a merelor rămâne Hera.

Pentru mitologia nordică Freyja este corespondenta Herei, Stăpâna cerului, deoarece Frigg, soția lui Odin, pare a fi o ipostază a zeiței vegetației, iubirii, fecundității și desfrâului². Despre Freyja, Snorri afirmă că este cea mai faimoasă dintre zeițe. Ea are în Cer un câmp, numit Folkvang, unde se duc jumătate dintre eroii căzuți în luptă. Cealaltă jumătate este revendicată de Odin. Este prezentată deci ca egală a Tatălui Zeilor³. În basmele românești, deși antropologic nu este explicabil, personajele feminine sunt cele care ajută eroii, ele găsesc soluțiile și preiau controlul asupra situațiilor limită⁴.

¹ Daremberg et Saglio, *Le Dictionnaire des Antiquités Grecques et Romaines*, Tome III, p. 95. Nu are editură, loc?

² Hilda Ellis Davidson, *The Lost Beliefs of Northern Europe*, Routledge, 1993, p. 108.

³ Snorri Sturluson, *The Younger Edda: also called Snorre's Edda, or the Prose Edda*. With a Introduction, Notes, Vocabulary, and Index by Rasmus B. Anderson, LL.D., Chicago, Scott, Foresman and Company, 1901, p. 32.

⁴ V. Petre Ispirescu, *Ileana Simziana*, în *Legende sau Basmele romanilor*, București, Editura Facla, 1984.

Incursiuni în imaginar

Snorri Sturluson povestește mitul răpirii lui Idun în *Prosa Edda*, mai exact în a doua parte a cărții intitulată *Skáldskaparmál* („*limbajul poeziei*”) scrisă în secolul la XIII-lea. Dar aceasta nu este prima atestarea a mitului. La sfârșitul secolului al IX-lea sau începutul secolului al X-lea, povestea Idunei apare în poemul *Haustlong*, scris de Thjóðolf of Hvin.

Snorri vorbește despre Odin, Loki și Hoenir care pornesc într-o călătorie în afara Asgarului. Fiindu-le foame, se opresc la rădăcina unui stejar, omoară un bou și încearcă să îl prăjească. Dar carnea refuză să se coacă. Un vultur care se afla în copacul de deasupra lor le propune să pregătească el carnea, dar le cere să primească și el o parte. Zeii accepta, deoarece nu au altă opțiune. Dar vulturul se dovedește a fi gigantul Thjazi. Acesta va lua aproape tot boul prăjit, spre indignarea lui Loki care aruncă o bucată de lemn spre el. Supărat, Thjazi îl ia pe Loki în ghiare și nu vrea să îi dea drumul decât după ce acesta promite că i-o va aduce pe Idun cu merele ei de aur. Idun este singura care poate culege merele și doar cei care primesc mere direct din mâna ei redobândesc tinerețea. Dar ea nu părăsește niciodată Asgardul, așa că Loki trebuie să o păcălească pentru a o convinge să treacă dincolo de ziduri și să îl însoțească într-o pădure, de unde Thjazi o răpește. Când zeii devin din ce în ce mai slăbiți, părul li se albește și semnele îmbătrânirii devin evidente pe fata lor, observă absența Idunei și încep să o caute. Aflând că Loki este vinovat, Odin îl amenință cu moartea și tortura dacă nu o va aduce înapoi. Loki împrumută haina de pene a Freyjei, cu ajutorul căreia se transformă într-un soim și zboară spre Jötunheim, țărâmul giganților, pentru a o elibera pe Idun. Găsind-o, o transformă într-o alună și zboară cu ea spre Asgard. Dar Thjazi îi urmărește, sub înfățișarea sa de vultur. Zeii aprind un foc mare lângă zidurile Asgardului. Loki reușește să treacă dincolo de el, dar Thjazi își

Mit, muzică, ritual.

Abordări din perspectiva literaturii comparate

arde aripile și este apoi omorât de către zei. Thjodolf nu precizează nimic despre mere, spune doar ca Idun cunoaște secretul tinereții veșnice a zeilor¹.

Mircea Eliade afirma că moștenirea religioasă ca tracilor, precum cea a balticilor, vechilor germanici sau celților, a fost cel mai bine conservată în folclorul și obiceiurile populare ale urmașilor lor². De aceea cercetarea fondului folcloric, cu precădere a basmului popular, ne poate ajuta în identificarea relicvelor unor zeități locale, deși creștinarea teritoriului românesc s-a făcut foarte devreme. Nu avem avantajul germanicilor deoarece mărturiile scrise ne lipsesc, dar în cultura populară românească fantasticul de tip folcloric este încă viu.

Competiția dintre zmei/ giganti și împărați/ zei este o temă recurentă în basme și mitologie, fiecare dintre ei revendicându-și supremația și dreptul la nemurire. Cosmogonia nordică îi acordă lui Ymir, un gigant, atributul de prima ființă a lumii. Potrivit lui Snorri Sturluson³, Ymir a luat naștere atunci când focul din Muspelheim și gheața din Niflheim s-au întâlnit în abisul numit Ginnungagap și a fost hrănit de vaca Auðhumla. Din sudoarea acestui gigant hermafrodit a luat naștere întreaga sa rasă. Odin, Vili și Ve, fiii lui Bor și ai lui Besla, sunt descendenți ai lui Ymir. Și tot ei sunt cei care îl omoară pe gigant și creează lumea din corpul său. Nu este de mirare că puterile gigantilor sunt cel puțin

¹ *Myth and Religion of the North. The Religion of Ancient Scandinavia.* E.O.G.Turville-Peter, Greenwood Press, Publishers, Westport, 1975, Connecticut, p.186.

² Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, traducere și postfață de Cezar Baltag, București, Editura Univers Enciclopedic și Editura Științifică, 1999, p. 335.

³ Snorri Sturluson, *The Younger Edda: also called Snorre's Edda, or the Prose Edda.* With a Introduction, Notes, Vocabulary, and Index by Rasmus B. Anderson, LL.D., Chicago, Scott, Foresman and Company, 1901.

Incursiuni în imaginar

egale cu cele ale zeilor. Lumea a apărut din confruntarea celor două rase și va dispărea în urma luptei dintre ei. În spațiul cultural românesc această luptă se traduce prin confruntările frecvente dintre zmei și suveranii atotputernici ai acestei lumi.

Merele de aur, ce apar în mai multe basme populare, sunt un subiect de dispută continuă între lumi. Mărul se afla în curtea sau în grădina unui împărat, de cele mai multe ori constituind centrul acesteia. Roadele sale sunt foarte greu de obținut, deși în *Prâslea cel Voinic și merele de aur*, din colecția lui Petre Ispirescu, sunt teoretic la îndemâna oricui. Sunt furate de zmei doar în momentul în care ajung la deplina lor maturitate. Nu se precizează calități extraordinare, dar îndârjirea cu care sunt păzite sugerează importanța lor. În cazul basmului lui Ispirescu, zmeii pot pătrunde în grădina mărului și îi pot culege fructele, nu au nevoie de nici o intervenție exterioară, ca în cazul mitului nordic. Basmul românesc legitimează un fiu de împărat să pornească în căutarea fructelor. Acestea sunt în împărăția zmeilor și nu pot fi recuperate decât după ce zmeii sunt uciși. Odată cu merele, Prâslea salvează trei fete și totodată condensează palatul zmeului celui mai puternic într-un măr de aur. Pentru a-l putea învinge pe zmeul cel mai mic cere ajutorul unui corb¹. Călătoria sa îl conduce pe un drum ce descinde în pântecul pământului, accesul spre lumea zmeilor făcându-se printr-o prăpastie. Pentru a putea reveni din acel tărâm este ajutat de o Zgripsoroaică, o pajură care îl va aduce în zbor, așa cum Idun fusese salvată din Jötunheim de către Loki transformat în șoim. Prâslea trebuie să facă „o furcă cu caier și fus cu totul de aur și să toarcă singură”, „o cloșcă cu pui cu totul și cu totul de aur”² pentru a-și recupera identitatea furată

¹ Corbii apar ca pasări ale lui Odin. Sunt cele care cercetează toate tărâmurile și îi aduc Zeului Tata informații despre fiecare dintre ele.

² Petre Ispirescu, *Legende sau Basmele romanilor*, București, Editura Facla, 1984, pp. 67-78.

Mit, muzică, ritual.

Abordări din perspectiva literaturii comparate

de către frații săi invidioși care l-au lăsat pe tărâmul celălalt. Toate sunt simboluri feminine cu trimitere directă spre fertilitate. Ceea ce pretinde Prâslea pentru a-și duce la bun sfârșit sarcinile, este „o trăistuța de alune și cate un pahar de vin bun”. Să nu uităm faptul că Idun fusese transformată în alună. Considerăm că nu sunt simple coincidențe trimiterile la fertilitate și la simbolurile care i se asociază, ci exista un fond comun care a condus la apariția aceluiași simboluri în mitemele legate de merele de aur.

Un alt personaj care urca pe un copac ce se dovedește a fi mărul cu mere de aur este Bulimandă, un cioban creditat cu cele mai mici șanse de a escalada copacul. Crescut în mijlocul curții unui împărat, este atât de înalt încât nimeni nu i-a văzut vreodată frunzele sau fructele. Bulimandă este singurul fecior care reușește să urce pe scoarța netedă a pomului. În drumul său ajunge la Sfânta Luni, Sfânta Miercuri și Sfânta Vineri. Ultima dintre ele îi poate da informații și îl îndrumă spre Sfânta Duminică. Fiecare dintre ele îl roagă să le aducă un fructe și frunze din acel pom. Ascensiunea sa se termină odată cu ajungerea în grădina Sfintei Duminici. Misterul este dezlegat. Pomul misterios este un măr cu mere și frunze de aur, ale cărui poame pot fi culese doar de către Sfântă.

Tot în acea grădină o găsește pe Mândra-Lumei, o tânără nespuse de frumoasă. În text nu avem nici un fel de trimitere la imortalitate, dar cele două femei par a crea împreună un tot unitar, fiind două ipostaze ale aceluiași personaj. Baba, strămoșul mitic, dar și tânăra femeie, sunt singurele care au puterea de a culege roadele și frunzele pomului, dar sunt, asemeni lui Idun, legate de spațiul în care se află mărul. Niciuna dintre Sfinte nu sunt capabile să își părăsească locul, deoarece nici una dintre ele nu știe ce se afla mai sus de ele. Sunt prizoniere ale propriului tărâm. Odată cu venirea feciorului, rolul Sfintei Duminici este încheiat. Rămâne un personaj episodic, povestea fiind dusă mai

Incursiuni în imaginar

departe de Mândra-Lumii și Bulimandă. Tânăra femeie este o legătoare, are puteri magice ce o ajută să îl închidă pe un zmeu într-o „bute mare ferecată cu douăsprezece cercuri de fier”¹. Cercurile ar putea face trimitere la lunile anului, iar butea, recipientul magic, conține gigantul răutăcios ce ar putea fi chiar o întrupare a Timpului. După ce zmeul este eliberat de către Bulimandă, Mândra-Lumii și ciobanul nu mai pot părăsi gradina Sfintei. De fiecare dată când încearcă sunt prinși din urma de zmeul călare pe calul cu două inimi și readuși în grădină. Galopul calului psihopomp este un simbol al timpului căruia nu ne putem sustrage. Singura lor salvare ar fi aducerea de la Baba-babelor, strămoșul arhetipal, ce locuiește la sfârșitul lumii (sau la începutul unei lumi noi?) a armăsarului cu trei inimi, fratele calului zmeului.

Si astfel Bulimandă începe o nouă călătorie în care cruța un corb șchiop - pasarea emblematică a lui Odin, o vulpe singuratică și un peste aflat pe uscat. Fiecare dintre aceste personaje îl vor ajuta să câștige de la Baba-babelor calul dorit. Armăsarul său, cel cu trei inimi, capabil să îl transporte „ca vântul ori ca gândul”, precum Timpul, îl duce pe Bulimandă cât ai clipi în grădina mărilor. De această dată calul zmeului nu-i mai poate prinde din urmă pe cei doi fugari și, pentru a se putea întâlni cu fratele său, își arunca stăpânul în înaltul cerului.

Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte, basmul cules de Petre Ispirescu² nu face referire la mere de aur, dar aduce în discuție un personaj care poartă numele de Tinerețe fără bătrânețe. John Lindow³ consideră că, etimologic, numele Idun poate fi tradus

¹ Simion Florea Marian, *Basmale romanilor*, vol. VI, București, Editura Curtea Veche, 2010, pp. 185-201.

² Petre Ispirescu, *Ibidem*, pp. 6-13.

³ John Lindow, *Norse Mythology: A Guide to the Gods, Heroes, Rituals, and Beliefs*, Oxford University Press, 2001. “(...) the presumed etymological meaning of

Mit, muzică, ritual.

Abordări din perspectiva literaturii comparate

prin „tinerețe veșnică” și că zeița este capabilă să ofere eterna tinerețe fără ajutorul merelor. Un argument al său fiind textul lui Thjóðolf of Hvin din care lipsește orice trimitere la mere și unde ni se spune doar că Idun cunoaște secretul tinereții zeilor. Rudolf Simek traduce numele zeiței prin "the rejuvenating one"¹ și consideră că Idun este o versiune a zeiței Freyja, figurile lor contopindu-se în această ipostază de divinitate a renașterii, a întineririi perpetue și deci a vegetației și fertilității. Elli Davidson vorbește și ea de o posibilă asimilare a celor două zeițe.² Acest lucru nu este deloc surprinzător având în vedere faptul că tinereța veșnică, poate fi dată de cicluri succesive de morți și învieri, specifice divinităților legate de fertilitate. Freyja, sora lui Freyr și fiica lui Njörd, face parte din rândul zeilor Vanir, zei asociați cu fecunditatea, patronând nașterea, moartea și ciclurile eterne³.

În capitolul doi din *Völsunga*, zeița Frigg, ipostază a Freyjei, îi trimite regelui Rerir un măr prin intermediul unui corb. Rerir îi ceruse lui Odin un copil, iar consumarea mărului de către soția sa duce la o sarcina de 6 ani și la nașterea fiului sau, Völsung. Tot Davidson atrage atenția asupra expresiei „Apples of Hel”, folosită în secolul al XI-lea de către Thorbiorn Brúnarson, merele

Idun - “ever young” - would permit her to carry out her mythic function without apples.” p. 199

¹ Rudolf Simek, *A Dictionary of Northern Mythology*. Translated by Angela Hall, D.S. Brewer, Great Britain.

² Hilda Ellis Davidson, *The Lost Beliefs of Northern Europe*, Routledge, 1993, p. 73, 86.

³ *Myth and Religion of the North. The Religion of Ancient Scandinavia*. E.O.G.Turville-Peter, Greenwood Press, Publishers, Westport, 1975, Connecticut, pp. 177-178. „Freyja is thus goddess of fertility, birth and death, the ever-recurring cycle.” p. 177

Incursiuni în imaginar

fiind astfel hrana morților¹. Un alt argument este descoperirea unor coșuri cu mere în mormântul de la Oseberg, în Norvegia, alături de alune. La popoarele germanice alunul apare în riturile de nuntă unde este dăruit de către mireasă celor prezenți sau presărat pe capul mirelui. Continuă să fie considerate simbol al fertilității având uneori conotații de arbore al desfrâului, în opoziție cu bradul, simbol al statorniciei².

În basmul lui Ispirescu, un împărat ajunge să aibă un fecior în urma intervenției unui „unchiaș dibaci” care oferă leacuri magice împărătesei. Nu ni se oferă informații suplimentare despre acestea. Cuplul regal primește însă un avertisment. Copilul care se va naște va fi unul extraordinar, dar „nu vor avea noroc de el”. Caracterul sau excepțional se vede înainte de naștere, deoarece pruncul refuză să vină pe lume până nu i se promite „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte”. Dar cum tatăl său este incapabil să își țină promisiunea, copilul, devenit adult, pleacă în lume să găsească „făgăduita” pentru care s-a născut. Calare pe un armăsar zburător, fiul de împărat ajunge, trecând prin diferite probe, în pădurea necălcată de picior omenesc în care locuiește Tinerete fără bătrânețe alături de cele două surori mai mari ale sale. Aceasta e prezentată ca stăpână a fiarelor, pe care le consideră copiii ei. Cele trei femei formează un tot unitar, referirile din text făcându-se, de cele mai multe ori, la o singură ființă. Dar, vorbind despre tineretea veșnică, trebuie să aducem în discuție Timpul, felul în care acesta e perceput în mitologie.

La nordici, Yggdrasil, copacul lumii, își are rădăcinile în Izvorul Sortii/Destinului, iar apa acestui izvor, după ce ajunge în

¹ Ellis Davidson, H. R., *Gods And Myths Of Northern Europe*, Pinguin, 1964, pp. 165-166. “(...) we must have a dim reflection of an old symbol: that of the guardian goddess of the life-giving fruit of the other world.”

² Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dictionar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, calori, numere*. Vol. 1, Editura Artemis, Bucuresti, 1994, p. 91.

Mit, muzică, ritual.

Abordări din perspectiva literaturii comparate

seva sa și mai apoi în frunze, se reîntoarce sub formă de picături de rouă în izvorul de unde a plecat. Astfel este conturată „eterna reîntoarcere”, timpul circular, în mitologia nordică. Picăturile de rouă sunt cele prin care se sugerează influența pe care trecutul, Izvorul, o poate avea, prin intermediul prezentului, Yggdrasil, asupra destinului unei ființe. În conceptul de timp circular, așa cum apare la nordici, prezentul poate să se întoarcă în trecut și îl poate schimba retroactiv dând naștere unui alt prezent în care trecutul modificat este resorbit. La fel cum picăturile de rouă, care au fost în prezent, arborele Yggdrasil, se reîntorc în trecut, Izvorul Destinului, pentru a fi parte dintr-un nou prezent.¹

Nornele, cele trei zeițe ale destinului păzesc acest izvor. Și, tot ele, cioplesc în scoarța copacului lumii, Yggdrasil, soarta fiecărei ființe. Ele se numesc Urd, „Ceea ce a fost”, Verdandi, „Ceea ce urmează să fie” și, cea mai mică dintre ele este Skuld, al cărei nume se traduce prin „Ceea ce va fi”. Spre deosebire de Ursitoare, care determină irevocabil firul unei vieți, Nornele conturează doar o „schită” a destinului. Fiecare ființă are un grad de libertate în definirea propriului destin sau a celor din jur. Cu alte cuvinte, destinul este forță, adesea de nepătruns, care generează trecutul pentru a-și exercita influențele sale asupra prezentului. În cazul concepției nordice asupra timpului acest lucru include influența prezentului asupra trecutului și, prin urmare, noi posibilități pentru potențiale timpuri prezente.²

În mitologia românească timpul este ciclic. Înnoirea se produce la sfârșitul fiecărui an prin ritualuri care necesită mai multe zile cosmogonice, nouă în cazul Anului Nou Agrara, patronat de Dochia și douăsprezece în cazul Anului Nou Civil,

¹ Vž: Paul C. Bauschatz, *The Well and the Tree: World and Time in Early Germanic Culture*, The University of Massachusetts Press, 1982.

² <http://norse-mythology.org/concepts/destiny-wyrd-urd/>, accesat în data de 26.09.2016.

Incursiuni în imaginar

aflat sub patronajul moșilor de iarnă. Fiecare perioada de regenerare include un moment al pomenirii moșilor sau babelor, efigii ale strămoșilor. Dacă solstițiul de iarna îl are pe Moș Nicolae și Moș Crăciun, echinoxul de primăvara o celebrează pe Baba Dochia. „Pe baza informațiilor etnografice și folclorice se poate afirma că Dochia este o zeitățe feminină sezonieră care moare și renaște anual.”¹ Primele nouă zile ale lui martie simbolizează moartea anului vechi și renașterea celui nou, prin moartea și renașterea zeiței lunare, echinoxiale și materne. Ea deschide anul lunar și are diverse ipostaze de-a lungul anului. Se numește Drăgaică sau Sânziană la coacerea grâului (24 iunie), în perioada de fecunditate, Sântămărie la maturitate, în timpul semănatului și încolțirii grâului (8 septembrie), pentru a redeveni baba Dochia în 1 martie. Urmând acest scenariu, zeița nu moare cu adevărat niciodată, fiind supusă unor cicluri anuale de regenerare. Are astfel caracteristicile zeițelor vegetației, ipostaze ale Marii Zeițe a pământului, a căror absență din lume duce la moartea plantelor, la fel cum reparația lor este sinonimă cu revigorarea acestora.

Feciorul de împărat din basmul *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte* plecat în căutarea propriului destin, a rațiunii sale de a fi, ajunge într-un spațiu al Timpului încremenit în uitare, unde domnesc cele trei zâne. I se oferă posibilitate de a-și modela destinul prin libertatea totală care i se dă. Știe despre existența Văii Plângerii, dar nu există nici o interdicție cu privire la ea. I se sugerează doar să nu meargă acolo „căci nu va fi bine de el”. Alegerea îi aparține. Si decide să plece. Îndepărtându-se de cea care îi oferise, prin simpla sa prezență tinerețea, Timpul își exercită influența asupra lui cu repeziciunea cu care orice a fost suprimat își cere dreptul la viața.

¹ Ion Ghinoiu, *Varstele timpului*, Editura Meridiane, București, 1988, p. 198.

Mit, muzică, ritual.

Abordări din perspectiva literaturii comparate

În final cu toții - zei, giganți și oameni - suntem supuși Timpului, această a patra dimensiune care ne guvernează viețile. De aceea imaginea lui Idun este atât de importantă. Nu poate fi doar o zeiță minoră, deoarece lipsa ei s-ar traduce prin moartea zeilor și, mai mult decât atât, prin degradarea lor fizică. Pentru că nu moartea în sine este cea care îi sperie, fiind prefigurată încă din momentul Creației, ci bătrânețea și neputința.

Bibliografie:

- BAUSCHATZ, Paul C., *The Well and the Tree: World and Time in Early Germanic Culture*, The University of Massachusetts Press, 1982.
- CHEVALIER, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dictionar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*. Vol. 1, Editura Artemis, București, 1994.
- DAVIDSON, H.R. Ellis, *Gods And Myths Of Northern Europe*, Penguin, 1965
- DAVIDSON, Hilda Ellis, *The Lost Beliefs of Northern Europe*, Routledge, 1993.
- ELIADE, Mircea, *Istoria credintelor si ideilor religioase*. Traducere si postfața de Cezar Baltag, Editura Univers Enciclopedic si Editura Științifică, București, 1999.
- GHINOIU, Ion, *Varstele timpului*, Editura Meridiane, București, 1988.
- GHINOIU, Ion, *Panteonul Romanesc. Dictionar*, Editura Enciclopedica, București, 2001.
- ISPIRESCU, Petre, *Legendele sau Basmele romanilor*, Editura Facla, București, 1984.
- LINDOW, John, *Norse Mythology: A Guide to the Gods, Heroes, Rituals, and Beliefs*, Oxford University Press, 2001.
- MARIAN, Simion Florea, *Basmele romanilor*, vol. VI, Editura Curtea Veche, București, 2010.
- SIMEK, Rudolf, *A Dictionary of Northern Mythology*. Translated by Angela Hall, D.S. Brewer, Great Britain.
- STERLUSON, Snorri, *The Younger Edda: also called Snorre`s Edda, or the Prose Edda*. With a Introduction, Notes, Vocabulary, and Index by

Incursiuni în imaginar

Rasmus B. Anderson, LL.D, Chicago, Scott, Foresman and Company, 1901.

TURVILLE-PETER, E.O.G., *Myth and Religion of the North. The Religion of Ancient Scandinavia.*, Greenwood Press, Publishers, Westport, 1975, Connecticut, p.186.

Documente electronice:

http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=Apple

<http://www.limbalatina.ro/dictionar.php?cuvant=malus&limba=lat>

<http://norse-mythology.org/concepts/destiny-wyrd-urd/>

~~~~~

Alexandra GRUIAN: Doctor în Filologie. Membră a Centrului de Cercetare a Imaginarului „Speculum”, Alba Iulia; Membră a Asociației Române pentru Studii Baltice și Nordice din cadrul Universității „Valahia” din Târgoviște. Colaborări la revistele: „Caietele Echinox”, „Annales Universitatis Apulensis”, „Studii și comunicări de etnologie”, „Cibinium”, „Incursiuni în imaginar” etc.